

II.

V zeleném světě pravdy
Jacka Flora

„... jen víra dovede přesvědčiti...“
(Jack Flor: Halali)

* 2. 11. 1895 † 29. 7. 1980

Fotografie Jacka Flora z roku 1937

PODEJTE MNĚ RUKU...

Zmlkněme a zvedněme hlavy do korun borovic, jimž první paprsek slunce posílá Šumava a poslední Český les. Tyto stromy jsou božstvem, cítíme. Ne takovým, které přivedl do svého světa člověk, protože málo věděl; ani takovým ne, které posvětila lidská potřeba bát se a respektovat; a už teprve ne takovým, které jedněm slouží k ovládnutí druhých.

Tyto stromy jsou božstvem, neboť necloní pohyblivé rovnováze ušlechtilého a nízkého, krásného a odpudivého, logického a nahodilého. Jsou božstvem, protože pod jejich klenbou smyslově vnímáme přirozenou vznešenost života.

Mlčky jdeme lesem, stále ještě neschopni najít metafory pro definování rozdílů mezi společenstvím lesa a společenstvím lidí. Tu se připomene Jack Flor, znalec z nejmoudřejších, a bez vyzvání začne vyprávět lesní cesta:

„Po mně se dnem i nocí plížili pašeráci – na mně se popásal poslední jelen – na mně byl ubit myslivecký mládenec, ještě chlapeček, který si nedaleko odtud rád hrával, rozděluje vodu Čerchovského potoka, při čemž hleděl do dálek jako neuznaný génius. Padl do zálohy a byl ubit dřívě, nežli sáhl po zbrani. Svázaného do kozelce a zatíženého balvanem jej pytláci spustili do studánky, jejíž vody tak rád rozděloval. – Na mně se

setkali dva lidé se zelenými límci a bez jediného výkřiku oba strhli zbraně. Vystřelil jen jeden – náš myslivec. Ten druhý klesl k zemi ... Ještě žil, když vítěz k němu došel, aby vyslechl poslední přání umírajícího. Sklonil se nad ním, ale krátce nato se prudce vzpřimil, sevřel hlavu do dlaní a vrávoravě se odplížil od šeptajícího, na jehož vestě užřel odznak, podobný tomu, jaký nosil sám ... Odznak přísežné stráže!

*Tehdy jsem viděla poprvé člověka plakati. Plakal dlouho, tak dlouho, dokud ne-
utichlo chroptění nešťastníkov. Když se tak stalo, opatrně, aby se nepotřásl krví,
odnesl ho do houštiny – a navrátil se, vytrhal ze mne všečen mech, který byl krví
napitý. Večer se vrátil s hajným, který nesl kopací náčiní. Pod smrkem, z něhož zbyl již
jen rozpadávající se pařez za tvými zády, jej pochovali. Když skončili, prosil myslivec
hajného, aby ho neprozradil – v hrobu že neleží pytlák, ale myslivec z druhé strany,
nedávno tam přeložený, který ještě neznal svůj revír a zabloudil... „Nemohu za to,
věřte mi, hajný, on sáhl první po zbraní – a já jsem ho proto právem považoval za pytláka.
Nenechám se přece zabítí...“ (Jack Flor: Odsouzencova pomsta; z knihy Obět
soucitu).*

Po takové promluvě už jsou naše smysly a rozum zajedno: Proměnlivá, ale vyvážená míra zla a dobra je ve světě živočišstva přirozenou a nezbytnou, toť celé tajemství vznešenosti. Zelený svět o ni nemůže přijít, neboť i zlo zde bývá funkční. Ve světě lidí tomu tak ovšem není: Příroda dovolila člověku vládnout – chtěl to, nebránila mu, ale usměrnila jeho vývoj tak, aby jemu vládlo svědomí a etika. Kdykoliv dostane zlo v lidském světě přednost, život ztrácí na vznešenosti.

Les, poněvadž i člověk v něm má své místo, tak přestává být prostředím vyhraněně vznešeného. Je to svět všeho živého a svět pravdy o živém. Poznat ji nemůže každý, ale Jacku Florovi se to podařilo beze zbytku. „Podejte mně tedy ruku a já vás povedu,“ vybízí ve fejetonu Nevidím konce.¹⁾ Neodmítejme, neboť nás čeká prožitek vrývající se do paměti svou originalitou a hloubkou.

1) Posel od Čerchova 18. 11. 1933

Člověk vládne ostatnímu tvorstvu a to jej svádí k přezíravému pohledu na vývojově nižší živočišstvo. Jenže s takovou bychom u Flora nepochodili. Přístup a vztah ke spoluobyvatelstvu na planetě Zemi je pro Flora obrazem člověkovy kultivovanosti a vyzrálosti etické, přeneseně pak nejvěrnějším obrazem předpokladů pro dosažení sociálních ideálů.

Proto musíme z Teichmanovy recenze na Florovu třetí knihu *Oběť soucitu*, v níž recenzent vyzdvihuje autorovu snahu „*pověděti čtenáři něco hlubšího, přinejmenším poučiti jej, upozorniti, probouzeti*“ (Domažlické listy 27. 4. 1938), zdůraznit především ono *probouzeti*, neboť právě v něm tkví těžiště Florova ideového programu.

31

Flor nás s podivuhodnou lehkostí, jíž mohl docílit jedině autor znalý a přesvědčený, přinutí zřící se povýšenectví pána tvorstva. Naše neomezené sebevědomí uvolní místo úctě – považme k mravenci, zajíci, tchoři... Ti všichni přece mají stejně jako člověk svůj úděl a osud. Prožívají velká dramata a velké radosti a Flor o nich vypravuje se stejnou zaujatostí a odpovědností, jako by šlo o dramata lidí.

Florem vyznávaná **rovnost všeho tvorstva** prolíná celým spisovatelovým dílem, publikovaným ať už časopisecky, nebo knižně. Přímo symbolicky, ač jakoby mimochodem, vyznívá například v črtě *Klid a mír*²⁾, kde autor vedle sebe paralelně přiřadil skon zvířecího a lidského jedince: ve chvíli, kdy vyhasne život hranostaje, ze vsi je slyšet „hlas zvonů vyprovázejících tragicky zemřelého člověka“. O ušlechtilé síle mateřství vypráví *Mea culpa*³⁾. Člověk tu pátrá se zbraní v ruce (!!) po objasnění zbesilého skřeku, kdy „rozum člověka XX. století již nevěří v reje nočních běsů“. Až po čase pozná pravdu. Skřek vydalo srnče uvíznuvší v železech. Do poslední chvíle jeho života ošetřovala ho srnčí matka – olizovala mu ránu, takže v tom místě nebylo železo zrezlé.

Zušlechťující mateřství si Flor nevybral za téma jen díky nahodilému zážitku ze služební obchůzky lesa. Sklon pojímat bytí a osudy lesních živočichů rovnocenně

2) *Posel od Čerchova* 29. 1. 1938

3) *Posel od Čerchova* 20. 1. 1934

s lidskými přerůstá nejednou do kritického srovnání, které nevyznívá pro člověka právě nejpříznivěji. Flor někdy vyslovuje svůj soud s tvrdou přímočarostí. Tak v črtě Zápas o přelstění člověk polapí pod rám živou slíпку, avšak druhá – poraněná – to záhy zaplatí životem. „Zápas o přelstění?“ ptá se autor. „Lze tak bez uzardění nazvat boj lstivé sytosti se zimomřivou hladovostí?“⁴⁾

Črta Zápas o přelstění II.⁵⁾ rovněž vypravuje o lidské lstivosti, která přinese strádání jinému tvorů. Hajný se zmocní jestřábích mláďat, aby je přivázal k pařezům, na kterých připevní a skryje železa. Druhého dne letí nad lesem jestřábí matka se železy na pařátech – podařilo se jí odtrhnout je ze ztrouchnivělého pařezu. Chytí se i druhý z páru? ptá se autor. Kéž by ho nepotkal osud prvního!

Flor psal své kritické, alarmující obrázky z přírody ve třicátých letech. Po uplynulých desetiletích stojíme tváří v tvář realitě, která vzbuzuje vážné pochybnosti nad dalším životem na Zemi. Tisícům druhů živočichů hrozí úplné vyhynutí. Ignorantství a sebezáchovná neurvalost překryly vědomí sounáležitosti. Znovu si připomeňme: pro Jacka Flora je vztah k přírodě měřítkem duchovní vyspělosti a předpokladů pro dosažení ideálů společenských. V necitlivého, surového ignoranta Flor nevěří. Spišovatelovu neúprosnou zásadovost a filosofickou vybroušenost vycítíme kupříkladu ve fejetonu Nevidím konce⁶⁾, kde důsledky člověkem nastražené otrávené návnady komentuje slovy: „Jsme v jádru Evropy, která zpívá nejkrásnější písně o humanitě a socialismu v nejvyšších tóninách.“

Tak jako téma poměru člověka k přírodě, prvotnímu domovu, stala se tématem Florových literárních prací také příroda jako místo člověkových morálních zvrátů. Přímo symbolicky obrazí autorovu filosofii o výchově člověka přírodou příběh Bílý zrádce, poprvé uveřejněný v Poslu od Čerchova dne 10. 2. 1934. Jde v něm o prožitek hajného Lišky, jenž si umínil sprovodit ze světa párek tchořů ukrytých v hromadě

4) *Domažlické listy* 25. 5. 1938

5) *Domažlické listy* 1. 6. 1938

6) *Posel od Čerchova* 18. 11. 1933

kamení. „Byl z těch starých vytrvalců, kteří neradi pracují bez odměn, za něž – to budiž k jejich dobru připsáno – považují i laskavá slova uznání. A teď se zdálo, že musí učinit výjimku... Slovo „nemožné“ již dávno ze svého chudého slovníku vyškrtl. Toto vyškrtnutí, tak lehké u všemocných boháčů, bylo zde velmi těžké. Namáhavá služba a drsnost prostředí bez studií filosofických děl, uvolnila u něho svěřací kazajku prvotnosti člověka – ubila soucit – tu přednost vzdělaných a nemocných. Nic neznal o nekonečnosti a problémem věčnosti se nezatěžoval. Byl muž skutků, neohánějící se badavým slůvkem „proč“...“

Liška „povýšil sám sebe ve svém okrsku na „Něj“, s vyškrtnutím všech výslednic dobroty – jim považované za slabost, ponechávaje si jen mocenské prvky – diktátorsky upravené“. Také v tomto případě pracoval hajný s neoblomnou zarputilostí, ovšem pokusy jeho pomocníků vyštvať tchoře ze skryše petrolejem nasáklými a podpálenými hadry byly neúspěšné. Neústupný Liška poslal dělníky do vesnice, sám však setrval na místě – nedokázal prohrát, nesnesl neúspěch. Naneštěstí se zranil na noze a nebyl schopen chůze. Na kraj padla tma, Liška výstřely z lovecké pušky volá o pomoc, když krátce před tím zjistí, že má hlavěň ucpanou sněhem. Jaké štěstí měl! Kdyby totiž tchoři skutečně vyběhli ze své skryše a on po nich střílel, obětí by se stal on sám. Ani teď nemá vyhráno – vždyť mu hrozí umrznutí.

Nakonec se jeden z dělníků vrátí a Lišku zachrání.

Příštího léta se svalily dva balvany z tchoří skryše a Liška se přesvědčil, jaká náhoda mu v zimě zachránila život: tchoři tehdy nemohli z díry vyběhnout, protože únikovou cestu jim zavalil kámen. „To když uviděl poprvé hajný Liška – tehdy na náhrobním kameni stojící – mlčky zde dlouho stál, zíraje na obě kostry. Cosi se v něm zlomilo. Pohlédl ještě na znatelnou jizvu na kmeni, kam tehdy vystřelil poslední náboj, a tiše odcházal z místa svého pokoření, jež mu navždy ukradlo ironický smích.“

Flor je vyznavačem toho nejpřirozenějšího poměru člověka k přírodě. Úcta a pokora nejsou ani zahanbující, ani nedůstojné, právě naopak – podmiňují dny bohaté na smyslové a citové vjemy. Bez nich přece je lidský život chudý.

Mravní sebepěstění uprostřed přírody. Kdo změří, jakým přínosem je pro soužití člověka s člověkem?

JACK FLOR A DĚJINNÉ UDÁLOSTI

34

Otázka po smyslu života přijde na mysl po přečtení třeba jen několika Florových črt, fejetonů, povídek. Flor sám ji nikdy nevysloví explicitě, ale hutnost jeho vyprávění a hluboký ponor do etické podstaty věci nenechá na pochybách: Florovo pero vede smysl pro odpovědné žití.

Už proto spisovatelovo občanské svědomí nemůže nereagovat na palčivé společenské události, tím spíše ne na takové tragédie lidství, jakými jsou války. Flor prožil obě světové a ve třicátých letech, kdy napětí v mezinárodních politických poměrech gradovalo, se vyslovuje na stránkách domažlických periodik proti rozpínavosti fašistického Německa. Zároveň odsuzuje masové válečné vraždění, které se přehnalo jeho mladým životem a pro něž má v Oběti soucitu označení „výstava lidské zvilosti v letech 1914 – 1918“.

„Na capartické silnici, odkud dnes starostlivě hledí do Čech kovová postava Baara, pobízel spěchající vozka koně.

Veze z kleneckého nádraží těžký náklad broků nemanickému Oesterreicherovi, který je zvětšuje na šrapnelovou ráž.

Jaké je to pro ně významné! – Na nízkou zvěř byly ulity člověkem – a zase jím budou zvětšeny na několikanásobnou velikost. –

Proč?

Aby lehčeji ohrozily neb vyštvaly život bratra svého tvůrce ! Jaké to kulturní ztroskotání jaký to výsměch lidské rase, snící o rovnosti a bratrství !“ (Jack Flor: Halali).

Vzestup fašismu v Německu a jeho dopad na politický život v sousedních zemích sleduje Flor velmi pozorně. Svá stanoviska vyjadřuje drobnými příspěvky, jimž nechybí typická osobitost, autorovi pak statečnost – vždyť některé práce publikoval už v krajně nejistých dnech a navíc riskoval postavení zaměstnance hraběnky Schönbornové, majitelky koutského a trhanovského panství, která o připojení svých pozemků k Říši sama požádala.

Za dialog s německou rozpínavostí a agresivitou považujeme bajku *Žádný strom nedoroste klenby nebeské*, která vyšla 18. června horkého roku 1938 v *Poslu od Čerchova*. Vypráví se v ní o tom, jak „byli mírumilovní mravenci přepadeni červeno-hnědými“, agresivními, zákeřnými, dobyvačnými. Čili postoj Německa k Československu. Útočníci pobili obránce, vtrhli do nejhlubších skrýší a odnesli všechny kukly. Královnu přepadených posměšně uklidňovali, že „nemíní jejích dětí zabýti, ale že z nich vychovají krásné otroky, a jen aby kladla dál a více, že brzy přijdou zas“. Tedy skutečné úmysly Německa s evropskými národy. Silný politický akcent bajky umocňuje vypravěčova lidská moudrost a v daných souvislostech i prozíravé prococtví: agresori jsou nakonec zničeni větší silou, z uchvatitelů se stanou ztroskotanci.

Krátce po vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava publikuje Flor⁷⁾ fejeton *Zoufalcí*, který je dalším spisovatelovým dialogem s německým sebevědomím a rozpínavostí. Autor tu líčí, jak po vlastním pozorování ztratil iluze o dokonalosti životního řádu včel a mravenců. Naivitu a bezúčelnost počínání stěhujících se mravenců komentuje slovy: „... ústa tiše šeptají citát německého básníka: Žijte, máte-li odvahu umřít!“.

Týden po *Zoufalcích* pošle Flor svým čtenářům příspěvek *Okradený zloděj*⁸⁾ a v něm mezi řádky pevné přesvědčení: „... neučí nás příroda, že na každého

7) *Posel od Čerchova* 25. 3. 1939

8) *Posel od Čerchova* 1. 4. 1939

násilníka dojde? Stalo se tak vždy ve spletné hře života, i tehdy, když jsme zoufale lomili rukama nad bílou záplavou mnišky“, nejinak tomu bude se záplavou hnědou.

Florova polemika s nepřízní doby tedy končí prorockými slovy útěchy. I s odstupem času vyznívá objektivně jako vypravěčsky osobitá, občansky odpovědná, odvážná, mužně čestná. V celém kontextu regionálního písemnictví třicátých let má váhu z největších; už proto, že zapadá do celku toho nejrozhodnějšího společenského vzdoru vrcholícího památnou Vavříneckou poutí roku 1939.

Kolik generací v moderní historii dalo si přídomek „ztracená“, když tok jejich času se zauzčil do vírů pustošících i pročisťujících? Při složitosti vývoje lidského jedince na jedné a společenského celku na druhé straně bývají styčné plochy shod nestejně a proměnlivě a curriculum vitae člověka o to bohatší na kontrasty. Nejinak je tomu v životě Jacka Flora. Spisovatel, jemuž znalost lesa pomohla odhalit řád v přírodě, hledal řád ve společnosti i v sobě samém. Dvacáté století s dynamickými vývojovými proměnami však vodilo své účastníky a tvůrce terénem, kde horstvo a propasti nepřály harmonii, stabilitě hodnot, jistotám, ba ani řádu ne.

Malý chlapec ze Stanětic, syn hajného Josefa Flora a Anna Florové, rozené Vochočové, sál do sebe společenskou atmosféru doby, kdy český duch se opět vzdmáhal k sebeuvědomění a kdy mocnářství sice dožívalo, ale stále ještě mělo hodnotově výchovný vliv na české obyvatelstvo.

První léta dospělosti prožil Flor v tragickém údobí lidstva, prvním světoválečném vraždění, světonázorově vyzrál již v samostatné Československé republice v poměrech pluralitního politického systému, odvážně veřejně vystoupil proti uchvatitelské rozpínavosti Hitlerova Německa, po skončení druhé světové války byl (neprůkazně) obviněn z kolaborace, později vstoupil do komunistické strany. Kdo Flora dobře znal, charakterizoval ho jako diktátora, což přičítáme jednak výchovnému prostředí, z něhož vyšel, jednak lpění na řádu: nenacházím-li jej v chaosu kolem, ubráním si ho v soukromí, neboť je mi potřebný k životu.

Flor se už od dětství setkával s panským životem a s dětstvím budou nepochybně souviset celoživotní sympatie k hraběti Jiřímu ze Stadionu.

„Ano, vrátím se k němu stále častěji.

Ani nevím proč.

Byl to snad jeho elegantní zjev, jeho mocné postavení, jímž vzdorovitě čelil stávajícím řádům, z nichž k některým český člověk nikdy nepřilnul proto, že byly stvořeny daleko od nás nám cizí duši?

Či proto, že dětskému postřehu neušel smutek resignace, jím násilně držený v zajetí, ale vtetovaný do jeho tváře tak nesmytelně, že jej zachytil i štětec malíře na obraze, který dnes kráší chodbu pensionátu „Na Výhledech“?

Hrabě Jiří ze Stadionu byl typ podivína...

Nejsa vychován přijímati odpor, nesnášel jej, byť i uznával, že je pro něj nutným a blahodárným. V mládí na dvorním plese ve Vídni prý těžce urazil svým chováním dámu z vyšší šlechty, za což byl kýmsi vyzván na souboj. Hrabě Jiří však nesdílel názory tehdejší šlechty, že souboj je nejvhodnějším prostředkem dáti zadostiučinění.

„Je to věc zručnosti a náhody,“ řekl si a odešel z Vídně, neboť neměl v sobě bojovnosti po svém předku – generálovi. To byl začátek jeho trnité cesty.

Zřekli se ho.

Hrdý, práci tělesnou ani duševní neprodávající, klesal nouzí trpící Stadion stále hlouběji – hlouběji nežli občané, jichž rodokmeny prozrazuje jen několik jmen.

Stal se členem cikánské tlupy v uherských pusztách. Aby nemusel spolupracovati na nezákonném přilepšování stanového života, oženil prý se s vdovou po cikánském vůdci, což mu vyneslo vůdcovství. Byl snad spokojen v nové prostředí – on, příslušník rodu říšských hrabat, majících právo jezdit čtyřspřežením barvy bílé – rodu, jakých Rakousko mnoho nemělo?

Kdož to ví?“

Na „stadionovské“ téma ve spisovatelově knize Halali upozorňujeme (a vpravdě upozorňujeme) proto, že i toto je v regionálním písemnictví ozvláštněným odstínem

trhanovských „zámeckých dějin“, z nichž do povědomí široké veřejnosti se vepsala ta jejich část, kterou Jirásek literárně zpracoval v románu Psohlavci.

Z jiného úhlu pohledu však zůstává Florova výpověď nechtěným dotvrzením morálního úpadku šlechty jako třídy se slábnoucí historickou silou a venkoncelem i úlohou. Tak ani Jiří Stadion na trhanovský zámek „*nepřinesl mnoho změn, jako nepřinášejí životní trosečníci, oddaní služebníci alkoholu... Hodnotil své zaměstnance podle pijáckých schopností. K těm, kteří byli zdatnými pijany, přilnul. Nic se nehoršil, rudly-li nosy, nesené těly s porušenou rovnováhou. Naopak: „To je můj personál!“ říkal hrdě...*“⁹⁾

9) Jack Flor: *Halali*

PRÓZA HALALI – ŽIVOTNÍ VYZNÁNÍ

Flor byl účastníkem historického předělu v životě českého národa: rozpadu Rakousko-Uherska a vzniku ČSR. Jeho reakcí na společenské změny je kniha Halali, vyprávění o lesnících, myslivcích, pytlácích a tajemstvích říše zvířat. Knihu Flor rozdělil do dvou oddílů. První – obsáhlejší – je oslavou „zeleného života“ v lesích a honitbách trhanovského a koutského panství v posledních letech monarchie a přetrvávajícího vlivu monarchie na první léta samostatné republiky; druhý naopak odmítnutím nových, demokratizujících tendencí v prvorepublikovém Československu. Oba oddíly jsou pronikavě tendenční a každý z nich uvedl autor prologem.

V prvním případě:

Kdysi –

ach kdysi...

mnoho zvířete hostily české lesy...

Ač tiché na pohled, zelený humor v nich vlád –

ač chmurné, prchali k nim králové od státních rad.

Zřídka kdy se v nich propad život myslivce.

*Stalo-li se – do pekel poslal zákon odvážlivce.
V případě druhém:
A dnes – – – ?
Obrazce polí a luk se zmenšily –
v lesích přibylo hraničních kamenů...
Snad se tak musilo stát –
Ale proč se obrazce výřadů zmenšily
a proč v lesích přibylo tolik hřbitovních kamenů?
I to se musilo stát?...*

40

Už formou dopisu psaná dedikace Miloši Bískovi je obžalobou. „Děj z přítomné doby,“ stojí v ní, „jest veřejnou obžalobou neznámých politických lékařů, kteří v aréne života nečinně přihlížejí k rdousení české myslivosti a k urputným zápasům mezi pytláky a myslivci.“

Při službě v lese šlo už za soumraku Rakousko-Uherska skutečně o život. Jak se poměry vyhroutil, řekne nejlépe promluva manželky lesníka Martina Kyselého: „*Martine, oni tě zabijou. – Víš, že čekají na každou příležitost... Jen řekni adjunktovi, že nám otrávil všechny slepice, řekni mu, jak tě chytili do oka ve dveřích tvého domku a že tě chtěli na dvorku zabít cihlou...*“

K takovému úpadku nedokázal Flor mlčet a pranýřoval vše, v čem spatřoval jeho příčiny. Nejvíc ve společenských poměrech ČSR, státního útvaru, který si odbýval první roky samostatnosti. Začtème se do této pasáže z Halali:

„K jejich neklidu (rozuměj obyvatel – pozn. aut.) přispěli i lovci politické moci, přicházející do vsi s revolučními hesly, se štvavými, nenávisťnými idejemi proti všem, kteří nebyli téhož politického přesvědčení.

Lid porozuměl smyslu nedokončených vět a směru, kterým se má dáti.

Mířil k lesu, jehož přívlastek „panský“ tak nerad vyslovuje.

Odvážné krádeže rostly, podezřelé rány padaly za šera i za jasných nocí. Houštiny se plnily drátěnými oky na nízkou zvěř i srncí.

*Vynalézavost pytláků byla nekonečná.
(...)
Nastal prudký sestup kdysi slavné české myslivosti.
Hodinové tresty a mírné peněžité pokuty sváděly k opakování, jsouce nepřímými,
ale hlavními viníky lesních tragédií.
Vy – pánové od zelených stolů – kolik cenných životů pro rodinu i stát jste mohli
zachrániti přísnými tresty – a neučinili jste tak!
Těžká, přetěžká bude jednou vaše obhajoba!
My, s vědomím, že chceme odčiniti část viny našich předchůdců – již jste, netrou-
fajíce si na mocné, je zatížili, ustoupili jsme až ke zdi. Dál nemůžeme, i kdybychom
chtěli býti sobě i lidu předmětem pohrdání.
A nemůžeme-li my, musí ustoupiti protivník. Nebo – – – ?
Nebo padnou s námi všechna práva o ochraně majetku! –“*

Flor si uvědomuje, že pytláctví a rozkrádání majetku má sociální kořeny. Problematika propastných rozdílů v sociálních jistotách obyvatelstva však není předmětem jeho literárního zájmu.

Odmítneme společenskou realitu konkrétní doby jako faktor lidskost buď pěstující a zušlechťující, nebo naopak diskreditující, devaluující?

ŽIVOT A SMRT

42

Když „sychravé podzimní dni ulehnu tíživě na život, sedřené stáří s nohama studenýma jako ulice venku prchne před nimi do sousedství šeptajících kamen a tam, zády k nim přitisknuto, bude hleděti zaroseným oknem do kraje a svoji duši bude živiti vzpomínkami. Dlouhé večery se vrátí, aby lidstvo mělo dosti času k bilančním přehledům, kolik radosti nebo žalu zasel do duše svých bližních“.¹⁰⁾ Podobný čas (píše o něm ve třicátých letech, tedy v době největší tvůrčí síly) prožívá stárnoucí Flor v Hradištaněch. Malý domek se zahradou ve vesničce na rozhraní okresů Domažlice a Plzeň-jih je místem nejen bilancování, ale stále plnohodnotného splnutí s přírodou. Zde mohl bývalý lesní rada v Podzámčí na Kdyňsku shrnout plody literární a publicistické píle. Jako zkušený autor a odborník se uplatnil na stránkách Československého lesa, Stráže myslivosti, Posla od Čerchova, Kdyňské stráže a Domažlických listů. Jeho črty, povídky a fejetony mají v kraji pod Českým lesem takový úspěch, že je domažlický nakladatel Prunar vydává knižně pod názvem Na Jarčině vyhlídce. Po

10) Jack Flor: *Neradostné vítězství*; z knihy *Oběť soucitu*

tomto vstupu do literatury následují ještě tituly Halali a Oběť soucitu. V písemné pozůstalosti uložené ve Státním oblastním archivu v Plzni se nacházejí rukopisy Zelený život a Zelená země.

Člověk Florova typu bilancuje i nehmatatelné.

Že mu učaruje zelený svět, bylo předurčeno výchovným prostředím rodinným. Otec Josef Flor byl hajným u trhanovského hraběte Stadionu.

Ctižádost? Stanětická škola nejspíš bude místem prvních uspokojení z vědění.

Na Měšťanské škole v Domažlicích dostaly chlapecké sny a ideály pevnější kontury. Flor po ní vystudoval tříletou Lesnickou školu v Jemnici a pak už se chodské Výhledy znovu vepsaly do literární historie – právě výhledský revír se totiž stal působištěm mladého lesního adjunkta, zaměstnance hraběte Schönborna. Florovým spolupracovníkem zde byl tehdy už dosti známý přírodní prozaik Jan Vrba.

V Odsouzencově pomstě napsal Flor o osudech stromů. I takových, jež člověk předurčí k tomu, aby z nich bylo „*brusné dříví, které mučírny dřeva přemění v papír, aby člověk mohl říci lidstvu své myšlenky, dobré i takové, které mohou uhasnouti jeho hvězdičku, neboť mají rudé oslovení* – „*Mým národům!*“. Evokace světové války bledá dávají tušit, že mladým stromem Florova života otrásl zkušenosti ze zákopů na Apeninském poloostrově tak, že ovlivnily Florovo lidské a filosofické zrání. Dozvuky válečného strádání hnaly mladého muže za citovými jistotami, které našel u Marie Bečvářové, rozené Adamičové. S tou se v listopadu 1919 oženil.

Po bohaté praxi lesního adjunkta na zámeckém ředitelství v Trhanově se stěhuje v roce 1922 z Domažlic do Kouta na Šumavě. Za další dva roky je přeložen do Podzámčí, kde se stává lesním.

Podzámčí nedává Florovi dostatek příležitostí pouze k profesionálnímu uplatnění. Stává se mu bohatým zdrojem námětů literárních. Flor zde dotvrdil skutečnost, že právě autoři Domažlicka křtili českou přírodní prózu.

* * *

„Tě chvíle letěla divoká honba kolem zahrad.

Její obětí byl tentokráte starý zajíc s přestřeleným předním během, utíkající kolem

plotu, v němž hledal otvor, aby poprvé v životě prosil člověka o ochranu. Nevěřil ani jemu, neboť on to byl, kdo mu dnes večer přestřelil běh, ale dával mu přednost před pronásledujícími skučícími vrahy, kteří v něm budí děs.

Ač jich neviděl, znal je. Slyšel je již dříve při této práci a vždy prchal daleko od místa, kde se objevili. Dnes vinou svého zranění je štvanou obětí sám. Cítí, že neunikne. Jeho zbytek sil, ochromený horečkou a ztrátou barvy, je dobíjen fascinujícím řevem za jeho zády, který se vytrvale přibližuje.

Otvor u plotu nenachází, a proto v jakési podvědomé odhodlanosti pro skončení všeho určil si místo, kde má být jeho tělo zaživa rozsápáno. Bude to u cesty, po níž často přicházejí jeho ozbrojení ochránci se psy. Necht' zítra uvidí – aby jej pomstili. Dobíhal k ní – ještě zbýval pás ovesného strniště. Vběhl na ně.

„Stát!“

Výkřik člověka, stojícího kdesi v cestě, všechny zastavil. Nikdo z nich rozkazu nerozuměl, ale přesto všichni poslechli a rázem ztichli. Bělavá plocha strniště s něco tmavšími odstíny účastníků divoké honby prozrazovala ty, kteří na ni vběhli, ale jen tomu, kdo té chvíle upřeně na strniště hleděl. Náhodný chodec by nikdy neřekl, že ony nehybné stíny, které, hledíme-li na ně děle, splývají s okolím, jsou členové činohry, jež dala původ mnoha strašidelným pověstem.

Od cesty vyšlehl blesk – druhý – třetí.

Třikrát se rozhučel les.

Pronásledovaný zajíc se vzpamatoval první a skočil proti šlehajícím, řvoucím bleskům – a dopadl až k noze střelce. Ucítil jeho pach a odbočil k lesu.

Byl již v lese, když kapesní svítilna střelcova prozrazovala na strništi výsledky srážky. Oba černí synové, kteří byli kořisti nejbližší, byli již mrtvi, ale jejich matka, ležící nedaleko nich, ještě žila. Myslivec stál nad ní, viděl v proudu světla její zápas a nezkracoval jej. Agónie smýkala černým tělem...“

Po týdnu se myslivec setkal se „svým“ zajícem znovu.

„Rukou nadzdvihl nejspodnější dlouhou větev, shýbl se a pohlédl pátravě do šera zaschlých součeků.

Udiveně ustrnul.

Díval se na něj odpočívající zajíc. Světla nepřírozně vyboulená a tělo, hubené až na kost, bylo vpřed útočně nachýleno. A jako by chtěl myslivce vyvést z nevíry, provedl hlavou výpad a zavrčel. Zlobně, výstražně, leč ubohost jeho zjevu vykreslila u myslivce útrpný úsměv. Zaječice, chránící mladé?

Jedinečný případ velké mateřské lásky?

Snad, ale on chce mít jistotu.

Holí se dotkl zajíce. Nevyběhl. Vyhrožoval protiútokem, varoval vrčením, ale hůl jej nesmlouvavě vytlačovala z jeho pozice. Nerad vstal, aby obnažil prázdné lože, a pomalu, kulhaje na přední běh, se vzdaloval. Při běhu kymácel šaškovitě hlavou na obě strany a odbíhal do vysokého, světlého lesa, ne do tmavé houštiny, která se mu nabízela po pravici.

Myslivec hleděl za ním – a pojednou by se ho rád zeptal, je-li to on, který je mu dlužen díky za vysvobození ze spárů divoké honby. Když zjev zajíce zmizel jeho zraku, zalitoval, že v předivu úvah zapomněl mu dát dávku olověných pilulek, které přinášejí utišení v každém případě.

Vzpomněl – a vykročil, aby šíleného zajíce znovu vyhledal a s rámusící omluvou tak dodatečně učinil.¹¹⁾

Proč právě tato epizoda z Florova literárního odkazu vybaví se nám na lavičce pod oknem domku v Hradišťanech? Je to nepochybně tím, že na této vlastnoručně zhotovené lavici Jack Flor spáchal 29. července 1980 sebevraždu. Muž mnohokrát oceněný za iniciativu pro lesní hospodářství ukončil svůj život výstřelem z lovecké pušky... Naráz skoncoval se svou přítomností v zeleném světě pravdy. Hradišťany, nenápadná vesnička, kam Flor nastoupil jako lesní správce 1. září 1945, se staly nevědomým svědkem Florova vnitřního konfliktu, jehož podstatu můžeme tušit pouze bez záruky neomylnosti, ale přece... přece...

Když se lidské bytosti nedostává více sil, aby přirozená vznešenost života nadále dávala smysl její existenci?

11) Jack Flor: *Divoká honba*; z knihy *Oběť soucitu*

Když ušlechtilé a nízké, krásné a odpudivé není vždy v rovnováze, cítí-li se organizmus unavený a zesláblý?

Potom zřejmě stavba úspěšného života začne chátrat v očích náročného stavitele.

Byla dobrovolná smrt pokusem uchovat ve svých vlastních očích stavbu celoživotních aktivit bytelnou? Nebo zdůraznily sebenáročky marnost a nicotnost?

Nemáme právo vědět všechno.

Otevřený konec pobízí s Florem komunikovat i po letech.

Příloha

*

Jest jisto, že každý člověk má znáti více, než právě potřebuje, aby se najedl. Dušička lidská chce také něco, a čím více jí dáváš, tím je hladovější. Poznáš to, budeš-li se řídit dle mých slov.

A radím Ti dobře, to mi věř. – Nemám konečně příčiny, proč bych Ti měl špatně raditi. A řekni to i ostatním mládencům, i jim to stejně platí. Máte nyní nejhezčí dobu svého života, proto krásně ji užijte. Tak potom přijdete do lesa jako do kostela, a to do kostela lepšího, než jsou ty, které se pyšní na náměstích a čpí plísní a spálenou smůlou.

(Jan Vrba v dopise napsaném studentu Florovi v Berouně dne 9. 2. 1912.)

49

Jack Flor devatenáctiletý

Jack Flor krátce před svými pětasedmdesátinami

*Jack Flor na zahradě v Hradištanech ve společnosti vnuček.
Snímek z roku 1977*

Miroslav Vejlupek (Čerchovský)

Z PARNASU DO ČESKÉHO LESA
Josef Abraham a Jack Flor,
nezapomenutí umělci Domažlicka

Přebal a grafická úprava Miroslav Vejlupek jr.

Použito fotografií z archivu autora.

Vydal MiradiX s. r. o., Písek, tř. Národní svobody 181/26.

Technická redakce Miroslav Vejlupek jr.

V Písku 2010. První vydání.

Vyšlo ve formátu PDF.

52 stran.

© Miroslav Vejlupek